

Literature:

1. Успехи Исламской революции за 20 лет. - М., 2000.
2. Агаев С.Л. Иран в прошлом и настоящем. М., 1981.
3. Aghazadeh M. Historical overview of sanctions on Iran and Iran's Nuclear Program. - Akademik Arařtırmalar Dergisi. 2013.
4. Толепбергенова Г.К. Иран во внешней политике США//<http://kisi.kz/img/docs/628.pdf>
5. <http://geo-politica.info/snyatie-sanktsiy-s-irana-neftyanye-posledstviya.html>
6. http://www.bbc.com/russian/international/2016/01/160116_iran_deal_sanctions_lifted
7. http://24smi.org/news/34604-konec-sankcionnoj-epohi-iran-osv_spect_pol.html

УДК 353:621.039 (55) 049

IRAN AFTER SANCTIONS: DEVELOPMENT AND PERSPECTIVES

Taibassarova Arailym

t_arailym@mail.ru

Togzhanova Bakyttygul

bakyttygul.togzhanova@gmail.com

Eurasian National University named after L.N.Gumilyov

Research advisor – K.G.Darkenov

Introduction

One of the most significant events of the beginning of 2016 is the IAEA's confirmation of Iranian compliance with all its commitments to reduce the scope of its nuclear program. This fact gave rise to withdrawal of international and unilateral sanctions against Tehran. In contrast to the EU and the UN Security Council, which removed almost all the economic constraints, a number of US sanctions on terrorism, human rights and the development of missile programs have been stored. Of course the lifting of sanctions will have a significant impact on the international political and economic processes. Iran is an important regional player, whose reintegration into the system of international economic relations can not go unnoticed.

In the present report provides a brief analysis of anti-Iranian sanctions and their impact on the economy, showing the prospects of further economic and foreign policy development in Iran post sanctions period. Finally, conclusions and recommendations on the possibilities of the Kazakh-Iranian cooperation.

1. Brief description of the international sanctions and their impact on the Iranian economy

US sanctions have been associated with various aspects of domestic and foreign policy of Iran. At the heart of Washington dissemination weapons charges, violation of human rights. support for terrorism. inciting instability abroad. They are directed against the whole sectors of Iran's economy, and specific individuals and legal entities, as well as citizens and non-citizens of Iran. Depot have with them.

The financial and banking sanctions are administered by the US Treasury, and their aim is to isolate Iran from the international financial system In addition to the ban on any transactions with financial institutions based in the United States. Treasury uses extraterritorial or secondary. sanctions under the Act of 2010 "Comprehensive sanctions against Iran. Accountability and Disinvestment»(CISADA) foreign financial institutions or subsidiaries, in cooperation with post sanctions banks get a ban on any transactions in the United States and the use of the US dollar. At the end of 2011 .. The United States tried to prevent importers of Iranian oil payments through Iran's central bank. Other measures included limiting Iran's access to foreign currencies, so that the

proceeds from oil imports wash only be used within the framework of bilateral trade in E to obtain access for humanitarian goods.

Oil exports: In addition to limiting access GAMES international financial system, the main focus of Anti-Iranian sanctions the Obama administration has been the reduction in income from the sale of oil. Up until 2012 it accounted for half of Iranian government revenues and one-fifth of the country's GDP on oil exports: since exports fell more than twice. Extraterritorial sanctions directed against foreign firms, providing services and investment in the energy sector, including investments in oil and gas fields, the sale of equipment used in oil refining, as well as participation in activities related to oil exports - shipbuilding, port operations and insurance transport.

Trade. Since 1995 the United States imposed an embargo. prohibits most American companies to trade or invest in Iran. In 2010, the ban applies to virtually all product groups, but the Obama administration has made an exception to the sale of consumer, telecommunications equipment and software.

The freezing of assets and travel bans. After the terrorist attacks of September 11 2001, President George Bush froze the assets of entities. defined as "supporting international terrorism." This list includes dozens of Iranian individuals and institutions, including banks, defense contractors, and members of the Islamic Revolutionary Guards Corps (IRGC).

Weapons Development. The Law on the Iran-Iraq Nonproliferation of weapons (1992) encourages to authorize any natural or legal person, ie helping Tehran develop weapons or acquire chemical weapons. Biological, nuclear and conventional arms in destabilizing numbers and types." The legislation also applies to natural and legal persons. assisting the production of weapons of mass destruction. Additional restrictions limit the export of dual-use items that formed the basis for a ban on the import of cars in Iran, but later the ban was lifted in accordance with the Joint Integrated Action Plan (JIA).

UN sanctions. Since then, the IAEA said Iran's non-compliance with obligations under the Nuclear Safeguards in 2005, the UN Security Council made a mandatory international sanctions for all member countries. In the first round of sanctions in 2006, the Security Council unanimously approved the measures, including the embargo on the materials and technologies used in the production and enrichment of uranium, the development of ballistic missiles, such as blocked financial transactions related to the development of nuclear weapons and ballistic missiles.

Subsequent resolutions in 2007 and 2008. blocked any financial assistance to Iran except for humanitarian and obliged to inspect cargo suspected of containing banned materials.[1]

The final resolution adopted in June 2010, tightened international sanctions. In particular, the US approach was adopted in which the limited operations related to oil exports and the banking / financial sector.

EU sanctions are very similar to the United States sanctions. So in 2007, the EU froze the assets of individuals and entities linked to nuclear and ballistic programs of Iran and prohibited the transfer of dual-use items. In 2010, the EU has significantly tightened sanctions by blocking European institutions from transactions with Iranian banks, including the Central Bank of Iran, and restricting trade and investment in energy and transport spheres of the country.[2]

The EU's decision to isolate Iran and increase pressure reached a peak in 2012, when a ban on the import of petroleum and petroleum products. A year before the oil embargo. The EU was the largest importer of Iranian oil - an average of 600 thousand barrels per day.

International sanctions dealt a significant blow to the Iranian economy. Estimated as of 2015 Iran's economy was smaller at 15-20% than was 6% without tougher sanctions in 2012, and lost revenue from oil exports amounted to \$ 160 billion. Dollars. In addition, access to more than 100 bln. Dollars. USA Iranian assets was closed.[3]

The US-led campaign to increase international sanctions affected the two-year recession, from which Iran was released only in 2014. Meanwhile, the value of the rial has dropped by 56% between 2012-2014., And inflation reached 40%. Youth unemployment is on average over the last 5 years was 25%. Low oil prices also contributed to the economic downturn. According to IMF

estimates, the price of a barrel of oil at which the country can maintain a budget balance of \$ 92.5.million[4]

2. Prospects for the development of Iran's economy in the post period of sanctions

Despite decades of international sanctions. Iran has managed to create a large industrial base and became one of the world's largest producers of cement, steel and cars. In recent years, Iran also exerts great efforts for the development of medicine, biology and physics, in particular in the field of stem cells and nanotechnologies. Iran has strengthened its position as a leading research center in the Middle East in 2012, finishing 17th in the world in the number of published scientific papers, beating Turkey and Israel.

However, the industrial and scientific infrastructure needs Iran, requires access to the world's technology and capital in order to maintain current trends. Cancel sanctions against Iran is an important step in this direction, as international investors will provide access to one of the most promising markets in the developing countries.

However, it should be noted that Iran will continue to face a number of factors complicate doing business between foreign companies and Tehran. While the US government lifted sanctions against Iran nuclear sanctions related to alleged violations of human rights and support for terrorism, are still valid. These sanctions prohibit US citizens and companies to invest or trade with Iran without special permission.[5]

In theory, these measures should have an impact only American companies, but in practice, the impact goes far beyond the US borders. US financial sanctions can still be subjected to international banks to economic punishment as any payments. associated with Iran can not be carried out through US financial institutions, which is extremely difficult in deep integration of global institutions with the US system. This means that companies wishing to do business in Iran, have to find small banks that do not have significant transactions with the United States, or use the services of Iranian banks. The United States also does not remove the trade embargo with the exception of certain products, the main of which is the production of civil aviation.

The EU, on the other hand, are much more willing to remove the sanctions against Iran, including in the financial, banking. insurance. energy, transport and logistics industries, as well as unfreezes assets of Iranian banks, individuals and other organizations. By removing the main beneficiaries of EU sanctions analysts are financial, energy and transport sectors. The financial industry is largely benefit from the lifting of sanctions, which in the past three years, banned international banks use SWIFT global payment system for banks doing business with Iran. Opening access to this payment system will help strengthen business processes and to conduct financial transactions on a global level.

Iran is the fourth-largest proven oil deposits, and the second largest natural gas reserves, which opens up enormous opportunities for the largest energy companies. While American TNCs will have difficulty in entering the Iranian oil and gas market, European companies such as Royal Dutch Shell (Netherlands). Total SA (France). 's ENI (Italy), 's Statoil (Norway), BP (UK) are planning to expand its presence in Iran Along with this industry is planned revitalization related sectors such as the construction of oil tankers and the provision of oilfield services.

With the lifting of sanctions, Iran plans to increase its crude oil exports by 500.000 barrels per day, which may adversely affect the market so crowded. As of December 2015, Iran exported about 1.3 mln. of oil per day. exports accounted for about 2.3-2,5 million barrels a day before the introduction of the US and EU sanctions. Despite the negative situation of Iran is determined to obtain on their market share.[6]

Europe also hopes by Iran to diversify gas supplies from Russia. In a recent statement total SA states that in the first stage. Iran can serve as a transit country for gas. coming from Turkmenistan. Further. when necessary transport infrastructure will be set up, the gas will be purchased directly from Iran. However, the projected Fitch Ratings analysts export gas from Iran will begin no earlier than five years, as the construction of pipelines. Transport is another key sector that will benefit from the lifting of sanctions. As such civil aviation is one of the exceptions to the US sanctions list are still imposed on Iran, the American aircraft

manufacturer Boeing Co plans a substantial increase in profits. According to the Minister of Transport of Iran over the next decade at least 400 commercial aircraft will be replaced.[7]

Car manufacturers will also benefit from access to the Iranian market. French concern the Peugeot, forced to leave Iran in 2012, once again transgressed the negotiations to resume assembly of cars in a joint venture.

As part of the recent visit of President Rouhani in European countries signed a series of important agreements in the transport sector. For example, Siemens signed a memorandum of understanding 1.5 billion. Euros for the provision of transport equipment and services. Daimler division in the three months plans to return to the Iranian market for the resumption of the joint ventures. The company provides for the co-production of trucks and engines. With the Italian State Railways signed a memorandum of understanding on the development of high-speed railway in Iran. Its length will be about 400 km. With the shipbuilding company Finance center several framework agreements were signed, including one of which involves the development of a new shipyard in the Gulf.[8]

Thus the above-mentioned industries are the most promising and highly profitable in a lifting of international sanctions, and investments in the energy sector will be key in the coming years.

Conclusion

Removing sanctions against Iran is of great importance not only international, but also regional scale. For Kazakhstan, the Iranian market is also attractive. In this context, in our opinion, it is necessary to consider the following possibilities for cooperation:

- Develop an investment plan to create complex objects Kazakhstan transport and logistics infrastructure in the SEZ Iran's Chabahar and Sarakhs, which will allow Kazakhstan to enter the Middle Eastern markets, as well as increased transit traffic through its own territory.
- To initiate the creation of road transport corridor Kazakhstan-Turkmenistan-Iran with funding of international organizations such as the Asian Development Bank and the International Monetary Fund.

Literature:

1. Владимир Новиков – ведущий аналитик МОФ-ЭТЦ http://www.nnre.ru/politika/radikalnyi_islam_vzgljad_iz_indii_i_rossii/p9.php
2. Алексей Арбатов, Виталий Наумкин. Доклад «Угрозы режиму нераспространения ядерного оружия на Ближнем и Среднем Востоке». М., 2005. – С. 16.
3. Виктор Михин «Иран: поиски мирного решения» 13.01.2012 <http://www.ru.journal-neo.com/node/12430>
4. Майкл Т. Клэр (Michael T. Klare). Новые ходы на трехполюсной шахматной доске (Asia Times; Гонконг) 23 июня 2006 // <http://www.inosmi.ru/translation/228353.html>
5. Alan Woods and Hamid Alizadeh. “Iran and the threat of war: What should our attitude be?” <http://www.marxist.com/iran-and-the-threat-of-war-what-should-our-attitude-be.html>
6. МАГАТЭ: производство урана в Иране за последний год увеличилось втрое <http://ria.ru/world/20120225/574228041.html>
7. Ядерная программа Ирана http://www.memoid.ru/node/Yadernaya_programma_Irana
8. Батыс басылымында Н.Ә.Назарбаевтың «Иранды жөнге шақыратын» мақаласы шықты// Азаттық радиосы. 27 наурыз 2012.

ҚАЗАҚСТАН МЕН ЖАПОНИЯНЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ БАЙЛАНЫСТАРЫНЫҢ БАҒЫТ-БАҒДАРЫ

Айткешов Нұрзат Маратұлы

aitnurzmcfc@gmail.com

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ-нің Халықаралық қатынастар факультеті, аймақтану
кафедрасының 2 курс студенті, Астана, Қазақстан
Ғылыми жетекші-Ахмет Ә.С.

Қазақстан Республикасының 2020 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспары (1.02.2010) міндеттерін іске асыру мақсатында инвестицияларды тарту, арнайы экономикалық аймақтарды дамыту және экспортты ынталандыру жөнінде бағдарлама қабылданғаны белгілі. Стратегиялық даму жоспары мен онымен сабақтас бағдарламаның міндеттерін жүзеге асыру барысында көптеген дамыған алыс, жақын шетелдермен дипломатиялық, экономикалық, мәдениетаралық т.б. қарым-қатынастарды дамыту мақсат етілді. Осындай экономикалық тұрғыдан дамыған, озық технологиялы мемлекеттердің бірі – Жапония мемлекеті. Экономикалық өрлеу мен нарықтық реформаларды қаржыландыру барысында шетелдік инвестицияның маңыздылығы арта түседі. Осы орайда еліміздің мұнай, уран өндіру, энергетика т.б. салаларына инвестиция тартып, өндірістің дамуына, жаңа кәсіпорындардың ашылуына септігін тигізіп отырған Жапония мемлекеті мен еліміздің сауда-экономикалық байланысының бағыт-бағдарын зерделеу, сарапқа салу өзекті мәселелердің бірі деп есептейміз.

Қазақстан тәуелсіздік алған күннен бастап экономикалық жағдайын тұрақтандыру, дамыту және инвестицияларды тарту жөніндегі саясатты белсенді түрде жүзеге асырып келеді.

Қазақстан және Жапония арасындағы саяси диалог «күншығыс елінің» біздің мемлекетті 1991 жылы 28 желтоқсанда мойындауынан бастау алады. Екі мемлекет арасындағы дипломатиялық қатынастар 1992 жылдың 26 қаңтарында орнатылды.

Қазақстандық дипломатия Жапон елімен ынтымақтастықты дамыту мақсатында белсенді бағытты ұстайды. Қазақстан мен Жапония арасындағы он тоғыз жылдық дипломатиялық қатынастар ішінде өзара ықпалдастық барлық салалар бойынша жүзеге асырылуда [1, 277-278-б.].

Солардың бірі – Қазақстан мен Жапония арасындағы сауда-экономикалық ынтымақтастығы. ХХІ ғасырдан бастап Қазақстан Республикасы мен «күншығыс елі» арасындағы сауда-экономикалық байланыстардың жаңа серпіні қалыптасты деп айтуға негіз бар. ХХІ ғасырдағы Қазақстан мен Жапония арасындағы экономикалық байланыстардың бастамасы – «Орталық Азия плюс Жапония» болып табылады.

2004 жылы тамызда Жапонияның премьер-министрі Й. Кавагучидің Қазақстанға іссапары нәтижесінде Астанада «Орталық Азия плюс Жапония» атты бастама шеңберінде алғашқы министрлер кездесу өтті. «Орталық Азия плюс Жапония» бастамасы жапондық тараппен Орталық Азиядағы интеграцияға қолдау көрсету әрі аймақтың әрбір мемлекетімен екіжақты деңгейде қарым-қатынастарды дамыту үшін ұсынылған болатын. Орталық Азия мен Жапонияның арасындағы осындай саяси диалогтың ұсынылуы Жапонияның аймақта белсенді рөлге ие болуы деген ұмтылысын байқатты [1, 283-284-б.].

2006 жылдың мамырында Жапонияда жаңа энергетикалық стратегия қабылданғаны белгілі, мұнда 2030 жылға дейін жапондық кәсіпорындары өндірген және елге әкелінген мұнай экспортын 15%-дан 40%-ға дейін өсіру мақсат етілген.

Екі ел арасындағы ынтымақтастықтың, өзара тығыз байланыстың нақты нәтижесі ретінде бүгінгі күнде Қазақстан мен Жапония компаниялары арасында стратегиялық әріптестікті, ортақ жоба бойынша бірлесіп жұмыс жасап жатқан компанияларды атап көрсетуге болады. Олардың қатарында Қазақстанның «Ұлттық атом компаниясы

«Қазатомпром» АҚ және Жапонияның ірі коммерциялық біріккен компаниясы «Сумимото Корпорэйшн» (Токио) мен те электроэнергияны өндірудегі Жапонияның ірі компанияларының бірі болып табылатын «Кансай Электрик Пауэр Ко. Инк.» (Осака) жатады. Сондықтан да келесі кезекте осы «Сумимото» және «Кансай» компаниялары «Қазатомпромның» Қазақстанда құрған «АППАК» ЖШС-не инвестициялар салу жоспарлануда. Осы орайда «Қазатомпром», «Сумимото», және «Кансай» компанияларының серіктестігіне үлестер мөлшерін атап көрсетер болсақ, олардың үлес салмағы мынадай: 65%, 25% және 10%.

2007 жылдың 29-30 сәуірі аралығында Қазақстанға Жапонияның Экономика, сауда және индустрия министрі А. Амари мырза бастаған мемлекеттік және жекеменшік мекемелердің мүшелері қамтылған делегацияның келуі де көптеген екіжақты мәселелердің шешімін табуына септігін тигізді.

29 сәуір күні А. Амари Қазақстан президенті Н. Ә. Назарбаевпен Сарағаш қаласында кездесіп, бірқатар өзекті мәселелер сарапқа салынды. Дегенмен, талқыланған басты маңызды мәселе атом энергетикасы саласындағы екіжақты қатынастар болды.

Жапон мемлекеттік мекемелері мен жекеменшік компаниялары және Ұлттық атом компаниясы «Қазатомпром» АҚ бастаған Қазақстан тарапынан барлығы 24 құжатқа қол қойылды, бұл келісімдер мен меморандумдар аясында уран кен орындарын игеру мәселелері де қарастырылды.

Осы іссапар негізінде қолжеткен маңызды нәтижелер 2006 жылы Жапонияның премьер-министрі Коидзумидің Қазақстанға жасаған сапары барысында қол қойылған «Жапония мен Қазақстан Республикасы арасында атом энергиясын бейбіт шараларда қолдануға бағытталған шараларды іске асыруды қолдайтын үкіметаралық меморандумның» іске асуы, жалғасын табуы болып табылады.

Соңғы 10 жыл көлеміндегі нәтижелерді салыстыра алғанда, Қазақстан мен Жапония арасында экономикалық қарым-қатынас жедел қарқынмен дамуда деген қорытынды жасауға болады. Жапон компаниялары Қазақстанның көптеген салаларына, әсіресе энергетика саласына инвестиция тартуда. Уран өндіру және уран өнімдерін шығару саласында Қазақстан мен Жапония арасында бірлескен кәсіпорындар құрылып, Қазақстанға жаңа технологиялар әкелінуде.

Экономикалық сараптамаларға сүйенер болсақ, екі ел арасындағы сауда айналымы 2007 жылы 1,7 млрд. долларды құрап, 2006 жылмен салыстырғанда (1,1 млрд. долл.) 54,5% пайызға өскен.(кесте-1)

Кесте-1. Қазақстан мен Жапония арасындағы тауар айналымы

Көрсеткіш, ж.	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Тауар айналымы, млн	159,1	184,7	222,62	427,87	736,15	724,9	1 752,3
Экспорт, млн	19	23,1	10,44	29,69	137,29	124	382,6
Импорт, млн	140,1	161,6	212,18	398,18	598,86	600,9	1 369,7

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1 783,2	857	1 082	1 594,7	1 795	1 646	1 700	1 443,3
803,9	272	554	1 040	918	626	756	858,6
979,3	585	528	554,7	877	1 020	944	584,7

Жапон компаниялары Қазақстанның мұнай игеру саласындағы ірі халықаралық жобаларына қатысуда және сирек кездесетін металлдар іздеу саласында геологиялық барлау жұмыстарын жүргізуде.

Сондай-ақ, Қазақстанда жапон компанияларының қатысуымен жаңа технологиялар негізінде энергия үнемдеу жобалары да іске асырылуда.

Қазақстанда Жапонияның *Дамуға ресми көмек (ODA)* бағдарламасы аясында маңызды жобалар жүзеге асырылуда. Жапонияның Қазақстанға көрсеткен бүгінге дейінгі ODA көлемі 102,1 млрд. йенді (шамамен 1 млрд. долл.) құрап отыр.

2007 жылдың 29-30 сәуірінде Жапонияның экономика, индустрия және сауда министрі А.Амари мен Жапонияның ең ірі ұлттық корпорациялары, электроэнергетикалық компаниялары, сауда компаниялары, қаржы мекемелері басшыларының Қазақстанға сапары орын алды. Сапар барысында Атом энергиясын бейбіт жолда қолдану саласындағы стратегиялық ынтымақтастықты нығайту жайында Бірлескен мәлімдемеге, сондай-ақ, уран саласында жиырмадан астам келісімге қол қойылды [2].

Қазақстандық экспортты негізінен металлдар, соның ішінде сирек кездесетін металлдар мен ферросплавтар, импортты машинажасау өнімдері, өндірістік және медициналық құрал жабдықтар, көлік құралдары құрайды. ҚР Ұлттық банкінің мәліметтеріне сәйкес, 2011 жылға Жапонияның Қазақстанға құйған жалпы жиынтық инвестициялары 4 млрд. доллардан асты. 2011 жылғы Қазақстан экономикасына шетелдік тікелей жапон инвестициялары 747,3 млн. долларды құрады. Жапония инвестицияларының негізгі бөлігі энергетика саласына, атап айтқанда, уран, сирек кездесетін металлдарды өндіру және уран өнімдерін шығару салаларына тиесілі. Біздің пайымдауымызша, шетел капиталын ұлттық экономикаға тарту өте тиімді үдеріс. Себебі, шетелдік инвестициялар елдің өндірістік мүмкіндіктерін жетілдіруге ықпал етеді. Сонымен қатар, жаңа өндірістік кәсіпорындар ашуға және өзара тәжірибе алмасуға септігін тигізді.

Энергетикалық әріптестікті дамыту үшін 2010 жылғы 2 наурызда Токиода Атом энергиясын бейбіт мақсатта пайдалану туралы келісімге қол қойылды. Бұл құжат осы саладағы ынтымақтастықтың негізгі принциптерін анықтайды. 2012 жылғы 1-2 мамырда Жапония Экономика, сауда және индустрия министрі Ю.Эданоның Қазақстанға сапары өтті. Сапардың қорытындысы бойынша ҚР Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі мен Жапония Экономика, сауда және индустрия министрлігі арасындағы Экономикалық ынтымақтастық туралы меморандумға, ҚР Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі мен Жапонияның Жаңа энергетикалық және өндірістік технологияларды дамыту ұйымы арасындағы өзара түсіністік туралы меморандумға, сондай-ақ «Қазатомпром» ҰАК» АҚ мен жетекші жапон компаниялары арасындағы бірқатар құжаттарға қол қойылды [3].

Жапонияның Экономика, сауда және индустрия министрі (METI) Юкио Эданоның Қазақстанға жасаған ресми сапары аясында «Қазатомөнеркәсіп» компаниясы және жапондық серіктестер арасындағы ынтымақтастық туралы бірқатар Меморандумдарға қол қойылды. Тараптар мына құжаттарға қол қойды:

1. Жапонияның Халықаралық Ынтымақтастық банкімен (JBIC) жан-жақты стратегиялық серіктестік бойынша өзара түсіністік туралы Меморандум.

Құжатқа Қазақстан жағынан «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ Басқарма төрағасының орынбасары Айдар Арифханов, JBIC тарапынан Ядролық және жаңғырмалы энергия саласындағы қаржыландыру департаментінің, Энергетика, табиғи ресурстарды өндіру және қоршаған ортаны қорғау саласындағы қаржыландыру тобының Бас директоры Ютака Фунада қолдарын қойды.

Меморандум Қазатомөнеркәсіп пен JBIC-тың екі ел үшін қызығушылық тудыратын салаларда өзара тиімді қызмет жүргізу және әлеуетті мүмкіндіктерді іске асыру үшін ынтымақтастықты жалғастыру және нығайту ниеттестіктерін бекітеді. Қазатомөнеркәсіп пен JBIC арасындағы серіктестік Қазақстандағы сирек және сирек-жер металдар өндіру және өнімдер шығаруды дамыту, экологиялық жобаларды жүзеге асыру бойынша қазақстан-жапон бірлескен жобаларын, сондай-ақ жапондық компаниялар қатысуы мүмкін Қазатомөнеркәсіптің басқа да жобаларын қаржыландыруда Қазатомөнеркәсіптің ықтимал сұраныстарын қарастыруда оңайлатылған рәсімдеу арқылы икемді жанасу саласында жүргізілетін болады.

2. Қазақстан Республикасында сирек металдар әзірлеу жобасы бойынша «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ, Sumitomo Corp. және Жапонның мұнай, газ және металл

корпорациясы (Japan Oil, Gas and Metals National Corporation (JOGMEC) арасындағы өзара тиімді ынтымақтастық пен ниеттестік туралы Меморандум.

Меморандумға «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ тарапынан компанияның Басқарма төрағасының орынбасары Сергей Яшин, жапондар жағынан Sumitomo Corp. Аға Басқарушы Атқарушы директоры Тору Фурихата және JOGMEC президенті Хиробуми Кавано қолдарын қойды.

Меморандум «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ мен Sumitomo Corp. компаниясының «SARECO» БК қызметі шеңберінде сирек металдардың ұжымдық және жекелеген концентраттарының тәжірибелік-өнеркәсіптік өндірісін құру жобасын бірлесе дамыту бойынша қол жеткізген жетістіктерін, сондай-ақ Қазақстан аумағында сирек-жер металдар кен орындарын игеру және сирек-жер металдар негізіндегі өнімдердің қосымша құнын ұлғайту мақсатында Жапония технологиясын Қазақстанға трансферттау саласындағы келісімдерді нығайта түседі [4].

2015 жылдың 28 қазанында Қазақстан басшысы Нұрсұлтан Назарбаев елімізге ресми сапармен келген Жапония Премьер-министрі Синдзо Абэмен кездесті.

Қазақстан басшысы екі елдің сауда-экономикалық даму және инвестициялық өзара ықпалдастық көрсеткіштеріне тоқталды. Айталық, 2013-2014 жылдарда елдеріміз арасындағы тауар айналымы 2 миллиард доллар болды. Ал 2015 жылдың бірінші жартысында бұл көрсеткіш 600 миллион долларды құрады. 10 жылда Қазақстанға келген жапон инвестициясының көлемі шамамен 5 миллиард доллардай болады. Сонымен қатар, Жапония ресми көмек ретінде Қазақстанға 1,2 миллиард доллар берді. Елімізде бірқатар ірі компаниялар белсене жұмыс істеуде.

Мәселен, бүгінде 50 бірлескен кәсіпорын тіркелген, құны 700 миллион доллардан асатын 6 бірлескен жоба іске асырылған. Сондай-ақ, 2014 жылы Қостанайда «Тойота» автомобильдерін құрастыру зауытын ашу да айшықты оқиға болғанын атап өтуге болады.

«Қазақстан мен Жапония – стратегиялық әріптестер. Біз экономикалық байланыстарды өте жоғары деңгейде құра алдық. Қазақстанда көлік, тау-кен, металлургия, химия, машина жасау салаларында құны 750 млн. доллар болатын жапон капиталының қатысуымен 50 компания жұмыс істейді», – деді Қазақстан Президенті форумда сөйлеген сөзінде.

Елбасы Қазақстан тартымдылығын ұлғайту, бизнес ортаны жақсарту, халықтың жағдайын жақсартуға бағытталған 5 институттық реформаны жүзеге асыру бойынша «100 нақты қадам» Ұлт жоспары жасалғандығын да айтып өтті. «Қазақстанда индустриялық-инновациялық бағдарлама жүзеге асырылып жатыр, 770 жаңа кәсіпорын ашылып, 75 мың жұмыс орны құрылды. Биыл оның екінші бесжылдығы басталды. Ол алты басым бағыт бойынша өтеді, өңдеуші өнеркәсіп: мұнай-химия, металлургия, химия, машина жасау, құрылыс материалдарын жасау, тамақ өнеркәсібі. Осының барлығына жапон кәсіпкерлері инвестиция құя алады. Инвесторлар жер салығынан босатылады. Сонымен қатар, 20 елдің кәсіпкерлеріне визасыз режим енгізілген. Оның ішінде Жапония да бар», – деді Нұрсұлтан Назарбаев.

Форум қорытындысы бойынша екіжақты құжаттарға, оның ішінде ауыл шаруашылығы және ауыл шаруашылығындағы машина жасау саласын қайта қаржыландыру, автокөлік терминалын жасау және өзге де тақырыптар бойынша меморандумға қол қойылды [5].

Демек, алдағы Қазақстан мен Жапония арасындағы экономикалық байланыстар жоғарыда елбасы атап көрсеткен алты басым бағыттар бойынша жүзеге асырылады. Қорыта айтқанда, шетелдік инвестицияны тарту тек қаражаттың ғана емес, шетелдік технологиялардың келуіне, басқару тәжірибесінің ауысуына, инновациялық үдерістердің орын алуына ықпал етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Сүлейменов Т.С., Сомжүрек Б.Ж., Елмырзаева Р.С. Қазақстан Республикасының сыртқы саясаты//Экономика баспасы.-2012.

2. http://temakosan.net/load/khaly_araly_atynastar/aza_stan_respublikasy_men_zhaponija_ara_synda_y_atynastar/66-1-0-2792.
3. <http://mfa.gov.kz/index.php/kz/aza-stanny-syrt-y-sayasaty/aza-stanny-yntyma-tasty-y/aziya-zh-ne-afrika-memleketterimen-atynastar/8-material-aza/61-aza-stan-respublikasy-men-zhaponiya-arasynda-y-atynastar>.
4. <http://www.kazatomprom.kz/kk/#!/content>.
5. <http://egemen.kz/2015/10/28/4244>.

УДК 24-673.5

НАЦИОНАЛЬНОЕ СВОЕОБРАЗИЕ РЕЧЕВОГО ЭТИКЕТА И ПРАВИЛ ВЕЖЛИВОСТИ КАЗАХСКОЙ И РУССКОЙ ЛИНГВОКУЛЬТУР В КОНТЕКСТЕ ИДЕЙ ЕВРАЗИЙСТВА

Альмухамбетова Салтанат Уразбековна

a_saltanat_u@bk.ru

студентка 1 курса специальности «Регионоведение»

ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

Научные руководители – к.и.н., доцент М.М. Абишева,

д.ф.н., проф. М.Б. Нуртазина

Известно, что каждый народ создавал и создает свою собственную систему правил и канонов речевого поведения как важного элемента национальной культуры в целом. В любом языке, в речевом поведении, в разных устойчивых формулах (стереотипах) общения отражаются богатейшая народная мудрость, уникальность обычаев, образа жизни, условий быта каждого народа, особенно когда мы ведем речь о таком регионе, как Евразийское пространство [1, с.119], о чем неоднократно отмечал Первый Президент нашего уникального государства – Лидер нации Н.А. Назарбаев [2, с.26]. В концепции «План нации – 100 конкретных шагов по реализации пяти институциональных реформ» Глава нашего государства Нурсултан Назарбаев отмечал, что «100 конкретных шагов» – это ответ на глобальные внутренние вызовы и одновременно ПЛАН НАЦИИ по вхождению в 30-ку развитых государств в новых исторических условиях. В числе 5-ти ПРЕЗИДЕНТСКИХ РЕФОРМ – это «нация единого будущего» [2, с.8] в контексте «новой глобальной реальности и направлений антикризисных и структурных преобразований» [2, с.11].

В этом контексте неоднократно было отмечено, что духовными приоритетами Республики Казахстан являются историческая самобытность, этническая уникальность, основанных «на идее толерантности и уважении к иным ценностям» [2, с.7]. Как утверждает акад. А. Сейдимбек, «ядром речевого этикета является вежливость в различных ее проявлениях: официальная вежливость, любезность, приветливость, корректность, почтительность, учтивость, обходительность, тактичность, деликатность, галантность» [3, с.15].

Актуальность настоящей статьи обусловлена возрастанием роли межкультурной коммуникации в связи с расширением границ международного сотрудничества Казахстана и в этом аспекте потребности знаний национально-культурной специфики этикета и вежливого поведения всех этносов, направленных на достижение взаимопонимания между народами, проживающими на территории Казахстана. В наши дни наблюдается повышенный интерес историков, лингвистов, регионоведов, этнологов к проблемам межкультурного общения и взаимодействия представителей казахской и русской лингвокультуры, и все это требует углубленного исследования различных форм языкового и неязыкового поведения с использованием формул этикета и правил вежливости.

Необходимость проведения такой работы усиливается тем, что исследование традиционно сложившихся речевых формул вежливой коммуникации, отражающих быт,